

Quintus

Horatius Flaccus

SATIRY

Přeložil Otakar Jirányi

ALOKA BIRD & B

VIENNA

1933

V.

Vyšel jsem z velkého Říma a útulek skrovný mi skrytla
Articia: mým průvodcem rhetor byl Heliodorus,
nejučenější z Řeků. Pak v Appijské Forum jsme došli,
jež se hemžilo plavci a krčmáři vyděračnými.

Cestu až sem jsme si z pohodlí rozdělili, ač lepší
chodec ji vykoná za den: jeť pomalým poutníkům cesta
appijská snesitelnější. Tam pro velmi mizernou vodu
octnu se s žaludkem v boji a v mrzuté náladě čekám,
až se mi průvodci naobědvají. Již po zemi stíny
noc se chystala prostít a po nebi rozsít hvězdy:
tu si počali plavci a sluhové navzájem splát.

„Sem lod přiraz!“ „Vždyť tři sta lidí v ni nacpáváš!“ „Zadrž,
dostí už nás!“ Než se vybere převozné, zapřáhne mezek,
hodina celá je pryč: Roj komárů bídých a žáby
v bažinách ruší náš spánek, i píseň, již vzdálenou lásku
o závod opěvá cestující a slivkami zpívý
lodník. Konečně cestující již unaven počne
spáti a lodník líný, když provazem přivázal mezka
k balvanu, nechav jej pást se, též ulehne naznak a chrápe.
Den byl již blízko, když znamenáme, že člun náš se nijak
nehýbe vpřed; tu vyskočí prchlivec jakýs a chytiv
vrbový kyj, jím mezku i lodníku hlavu i bedra
zřeže. Až v deset hodin nás konečně vylodí a pak,
Feronie, v tvém zdroji si myjeme tváře a ruce.

Po snídání se plazíme tři míle vzhůru a vejdem
v Anxur, jenž tyčí se na skalách bělostných, zářících v dáli.

Sem měl drahý můj Maecenas přijít a Kokecejus rovněž,
oba vyslání jsouce, by jednali o důležitých
věcech, neb přátele rozdvojené zas smířovat znali.
Já si tu zanícené své oči natíral černou
masť. A meziím Maecenas došel i Kokecejus, došel.
Fontejus Kapito též, muž veskrze bezvadný zjevem,
Antoniovi oddaný tak, jak nížadný druhý.

Z Fund, kde starostou Aufidius byl Luskus, jsme rádi
vyšli; ten bláhový písař nás rozesmál odznaky svými,
Practextou, širokým lemem a pánvici se žhavým uhlím.
Znaveni cestou pak v Mamurrů městě zůstanem' přes noc,
kde nás Murena přijal v svůj dům a Kapito hostil.
Přišli však den mi velikou přinesl radost, neb tehdy
v Sinuesse se s Variem, Tukkou a Vergillem
sejdeme, dušemi ryzími tak, že rzyzejších nikdy
nenesla země a muži, jimž oddán jsem na světě nejvíc.
Jak jsme se objímali a jakou jsme prožili radost!
Pokud zdravý mám soud, je mi nade vše rozmilý přítel.

Dvorec, jenž mostu kampanskému je nejbližší, dal nám
nocleh a hostinský dříví a sůl, jak byl povinen k tomu.
V Kapui potom již záhy svá břemena složili mezci.
Maecenas hrát šel míčem, já s Vergillem však spáti;
hra ona tomu škodí, kdo zrak má neb žaludek chorý.
Dál odtud bohatý Kokecejův dvorec nás pod stítechu přijal,
na vrchu nad kaudijskými krčmami.

Nyní mi, Muso,
krátce připomeň, prosím, souboj, jež Sarmmentus šprýmář
s bojovným kohoutem Messiem svedl a jaký byl obou
soupeřů původ. Měl Messius praotce slovnuté, Osky,
Sarmmentus dosud má velitelku svou živu. Z těch předků
zrozeni, dali se v boj. A Sarmmentus začal: „Tys, jáčku,
jako divoký kůň.“ My se smějeme, Messius jemu
„Souhlasím“, dí a potřásá hlavou. „Co teprv bys dělal,
kdybys ti nebyli z čela kdys vyřízli roh, když i tak nám
bez něho vyhrožuješ?“ Neb Messius šerednou jízvou
při levé straně spánku měl zhyžděno kosmaté čelo.
Hojně pak vtipů na jeho vzhled i kampanskou nemoc
spáchav, žádal, by pastýře Kyklopa předvedl tancem;
netřeba prý mu ni masky ni tragických kothurnů k tomu.
Štředě mu Messius splácel. Zda podle slibu již Larům
vénoval pouta, se tázal; a je-li teď písařem, má prý
paní na něho nemensší právo; a konečně ptal se,
proč prý vůbec kdys z otroctví prchal, když jediná libra
obilí zcela mu stačí — tak vyzábělý přec je a drobný.
Veselá zábava tato nám prodloužila ten oběd.

Do Beneventa pak spějeme přímo; tu horlivý krčmář
byl by vyhořel málem, když hubené kvěčaly pekli.
Nebot Vulkanův živel, jak prodral se z kuchyně vetché,
těkavým jazykem svým štít střechy již lízati počal.
Tu bylo viděti hladové hosty i zděšené sluhy,
jak se po jídle ženou a všichni pak spěchají hasit.

Potom již Apulie mi počne ukazovati

33

hory své známé, jež vysouší Atabulus a na něž
nikdy bychom se nevydrápali, kdyby nás poblíž
Trivika nepřijal dvůr, jenž štíplavým dýmem nám slzy
loudil, neb syrové větve i s listím tam pállí v krbu.
Tu já bláhovec velký až do půlnoci jsem čekal
prohané děvče, než jak jsem byl připraven k rozkošim lásky,
pojal mě spánek v svou náruč; tu nečistě představy ve snu
noční mi porůsni šat i břicho, jak naznak jsem ležel.
Čtyři a dvacet jsme mil odtud na vozech projeli rychle,
chtějíce v městěčku přenocovati, jež do verše vpraviti
nelze, však snadno lze naznačiti: neb voda tam, věc to
nejvhodnější, se kupovat musí, však chléb je tak pěkný,
že si ho pocestný moudrý i dál s sebou na plecích nosí;
v Kanusiu je kamiinkovitý a bohatší vodou
není to město, jež Diomedes kdys založil chrabrý.
Placíci druhý tam Varius opustil, sám též pln smutku.

Odtud do Rub jsme znaveni došli, neb dlouhou jsme cestu
urazili, jež k tomu se lijákem zhoršila ještě.
Nazítí lepší byl čas, však cesta horší až k hradbám
Baria rybnatého. Pak k smíchu a vtipům nám dala
Gnattia podnět, jež za hněvu Nymf kdys stavěna byla:
chtěli nám namluvit tam, že se kadidlo na prahu chrámu
bez ohně rozehvívá. V to Apella Žid ať si věří,
nikoliv já, jenž vím, že bohové v poklidu žijí,
a když příroda zázrak si nějaký vytvoří, s nebes
vysokých stánek ho nesesílají mizurá božstva.
Brundisiem se dlouhá ta cesta i popis můj končí.

34

IV.

Katie, odkud a kam? „Teď nemám polkdy, neb dychtím nauky nové si vštipiti v mysl, jež předstihnou jisté Pythagoru i se Sokratem a Platonem moudrým.“

Chybil jsem, přiznávám rád, že jsem v nepřihodné tak chvíli vyrušil tebe, však již mi to, prosím, laskavě promiň!

Jestli však teď ti cos vypadne z myslí, zas hned na to přijdeš, ať již svou vlohou či uměním — v obém jsi obdivu hodný.

„To právě bylo mou péčí, jak všechno bych udržel v myslí, neb ide o věci jemné a podané výkladem jemným.“

Pověz, jak sluje ten muž a zda cizinec jest to či Říman. „Nauky samé ti vyjevím věrně, však původce smlčím.“

Veje, jež podlouhlou podobu mají, ta předkládat pomní; chut' jejich lepší než kulatých jest i bělejší bílek, ježto v jich skořápce tvrdší je kohoutí zárodek ukrýr.

Kapusta na suchých vyrostlá polích je chutnější nežli předměstská: ze zahrad zavlažovaných je zcela mdlé chuti.

Jestliže host tě překvapí v hodinu večerní ráhle, aby snad slepice tuhá zly odpor nekladla pátru,

radu ti dám, bys v moštu ji utopil falernském žívou: maso její tak zjemní. Než z hub je nejlepší jakost

lučních; těm ostatním málo lze věřit. Ten ve zdraví letní prožije dobu, kdo zakončí snídani černými plody

morušovými, jež natrhá dřív než se rozpálí slunce. Aufidius vždy med jen se silným falernským mísil:

to byla chyba, neb prázdnému žaludku slušno jen lehký podávat nápoj: vždyť lehkou medovinou si lépe

útroby zvlažíš. Když bude tě zácpa obtěžovati, slávka tebe a všední škeble té závary zbaví, štovlk též drobnolistý, však bílým kojským to zapij. Plní se skořápky slizkých mlžů, když přilbývá luny, každé moře však není úrodné na vzácné škeble. Lepší než nachový hlemýžď z Bají je lukrinská zeva, Circeje ústříc je domov, než Misenum mořských zas ježků, velkými hřebenačkami se honosí zhyřilý Tarent.

Nechť pak umění hostiny strojit si neosobuje nikdo, jenž jemnou soustavu chuti si nevštipil dřívě.

Nestačí se stolu v krámě jen drahé sebrati ryby, neznáš-li, pro které lépe se omáčka hodí a které péci třeba, by sytý již host se k jídlu zas vzhopil.

Umberský kanec, jenž krmem byl žaludy dubu, svou tňou ohýbá mísy toho, jenž nerad má bez chuti maso;

laurentský totiz, jenž sítím a rákosím zručněl, je špatný. Srny, jež dodávají nám vinice, nejsou vždy jedlé.

Po plecích zajetí samice březí, kdo znalec je, sáhne. Správnou jakost a stáří, jež mají mít ryby a ptáci, nikdo dřív nevypátral, až mé to zjistilo patro.

Leckoho důvtip jen nové pamlsky objevit uml.

Nestačí nijak svou péčí jen jediné věnovat věci;

jako když někdo by dbal jen, by vína nebyla špatná, jakým však olejem polévá ryby, se nestaral pranic.

Jestliže massické víno ven vystavíš při jasném nebi, součástky husté se rozplynou nočním vzduchem a zmizí výpar škodlivý svalstvu, však vína, jež cezena byla

plátěným sáčkem, své pravé pozbudou chuti. Kdo moudře do vína surrentského dá přimíchat falernských kvasnic, dobře vyčistí kal jen holubím vejcem, neb žlutoutek klesaje ke dnu tu přísadu cizí unáší s sebou.

Pijáka zmoženého vždy vzpruží zas smažení krabi, afričtí hlemýždi též, neb salát v žaludku plném ostrosti vinné jen plove; spíš klobáskami a šunkou podražděn žádá si svěžesti nabýt, ba raději vše chce, jen když to horké, a třeba to z veřejné kuchyně bylo.

Stojí za to i podstatu dvojité omáčky poznat.

Jednoduchá se z oleje sladkého skládá, jejíž s hustým smisím vínem je vhodno a lákém rybím, však žádným jiným než tím, jímž dlouho již páchla byzantská bečka.

V omáčku tuto, když s kotením rozsekaným se svaří, koryckým šafránem posype pak a se ustojí, navrch oleje přidaš, jejíž oliva z Venafra vydala v lisu.

Tiburská jablka chutí se nemohou picenským rovnat, kdežto vzhledem je předčí. Je vhodno kampanské hrozny ukládat v hrncích, však hrozny albské se usuší v kouři.

Ty jsem já první, jak zjistí se, s jablky předkládal, první kvasnice v prášku i lák z ryb, bílý též pepř spolu s černou solí já první jsem v čistých miskách dal rozložit na stůl.

Hrozná je chyba, když na trhu po třech dáš tisících za kus a pak do těsných mis chceš hbité vměstnati ryby.

Velikou v žaludku vzbuzuje nechuť, když uchopí sluha číši rukou, jež dosud je mastná kradenou mlskou, nebo když odporná špína kdes na starém měsídle ulpí.

Košata levná a piliny, ubrousky rovněž, jak skrovný působí náklad! A jaká je hanba, nedbáš-li toho! Ty chceš podlahu mosaikovou dát špinavým měsí koštětem, na nečisté chceš povlaky nachové klásti koberec, nedbaje toho, čím menší péče a náklad s těmito věcmi je spojen, tím větší že zasloužíš výtky nežli při těch, jichž může se dostat jen boháčů stolům?"

é,

oka

Při bozích prosím i přátelství našem, můj Katie moudrý, pamatuj, kamkoli půjdeš, mě s sebou, bych slyšel ho, vzít; neboť, ač s pamětí dobrou mi vyprávíš všechno, přec jako hlumočník pouhý jsi nezpůsobil mi požitek stejný. A což tvář toho muže! Ty, šťastlivče, málo si vážíš, že ti dopřáno bylo, bys spatřil jej; mne za to jímá nemalá touha, bych k vzdálenému až prameni mohl dojít a odtud čerpatí návod, jak blaženě žít.

X